

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutiones Morales

In Quibus Vnivers[ae] Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

30. De iuris Ciuilis diuisione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

De Dolo, & Contumacia.
 De Mittendo in possessionem.
 Ut lite pendente nihil innovetur.
 De Sequestratione possessionum, & fructuum.
 De Procurrationibus.
 De Confessis.
 De Probationibus.
 De Testibus.
 De Fide instrumentorum.
 De Præsumptionibus.
 De Præscriptionibus.
 De Appellationibus, & Recusationibus.
 De Iureiurando.
 De Sententiâ, & re iudicata.
 De Transactionibus.
 De Pactis.
 De ijs, quæ vi metusæ causa fiunt.
 De in integrum restitutione.
 De Compromissis.
 De Inducijs, & Pace.
 De Parendo, siue obediendo Iudici.
 De Citando reo.
 De ijs, quæ potest Collegium Canonicorum Se-
 de vacante.
 De ijs quæ fiunt à Prælati sine cōsensu Capituli.
 De ijs quæ potest Collegium Canonicorum.
 De Obligationibus.
 De Empto, & Vendito.
 De Locato, & Conducto.
 De Mutuo.
 De Commodato.
 De Rerum permutatione.
 De Deposito.
 De Contractu Societatis.
 De Censibus.
 De Cambijs.
 De Emphiteusi.
 De Feudo.
 De Pignore.
 De Fideiussoribus.
 De Solutionibus.
 De Donationibus.
 De Testamentis.
 De successione ab intestato.
In quarto Libro.
 De Rebus Ecclesiarum, & Clericorum : cuius Ti-
 tuli esse possent:
 De Præbendis, & Dignitatibus.
 De Beneficijs.
 De Pensionibus.
 De Peculio Clericorum.
 De Spolijs Clericorum.
 De Decimis.
 De Primitijs.
 De Canonica portione.
 De Quotidianis distributionibus.
 De Annatis.
 De Quindennijs.
 De Parochijs.
 De sepulturis.
 De Fundandis Ecclesijs, & dotandis.
 De eisdem erigendis.
 De ædificandis.
 De reparandis.
 De Consecrandis.
 De vnione Ecclesiarum.

De violatione Ecclesiarum.
 De Immunitate Ecclesiarum.
 De Rebus sacris, altaribus, vestibus, & vas.
 De alienandis rebus Ecclesiæ, vel non.
 De Cappellis Monachorum.
 De Exactionibus, & procurrationibus à Clericis
 petendis, vel non.
 De Sacramentis.
 De Baptismo.
 De Confirmatione.
 De Eucharistia.
 De Celebratione Missarum.
 De Pœnitentiâ.
 De Extrema Vnctione.
 De Reliquijs, & veneratione Sanctorum.
 De Obseruatione ieiuniorum.
 De Ordine.
 De Matrimonio.
 De Sponsalibus.
 De Cognatione spirituali.
 De Cognatione Legali.
 De Consanguinitate.
 De Affinitate.
 De Impedimentis omnibus Matrimonij.

In quinto Libro.

De Criminibus, & eorum pœnis, cuius Tituli ef-
 sent, qui sequuntur.
 De Accusatione.
 De Inquisitione.
 De Denunciatione.
 De Calumniatoribus.
 De Simonia.
 De Iudæis, & Saracenis.
 De Hæreticis.
 De Schismaticis.
 De Apostatis.
 De Homicidio.
 De Adulterijs.
 De Furto.
 De Raptoribus.
 De Vsuris.
 De Crimine Falsi.
 De Maledicis.
 De Sortilegis.
 De Sacrilegis.
 De Clerico venatore.
 De Clerico percussore.
 De Iniurijs, & damno.
 De Censuris Ecclesiasticis.
 De Excommunicatione.
 De Suspensione.
 De Interdicto.
 De Cessatione à diuinis.
 De Pœnis.
 De Irregularitate.
 De Degradatione.
 De Purgatione Canonica.
 De Pœnitentijs.
 De Indulgentijs, & remissionibus.
 De Verborum significatione.
 De Regulis Iuris.

Cap. XXX.

De Iuris Civilis Diuisione.

Ivs Civile, quod ad eius libros pertinet, in qui-
 bus continetur, diuiditur in Tres Partes: qua-

rum Prima constat tribus Digestis, Vetere, Infortiatio, & Nouo. Hæc Pars continet quinquaginta libros Digestorum in tria volumina partitos. ita ut Digestum vetus contineat vigintitres libros, Infortiatum, quatuordecim Nouum quoddecim. Secunda Pars Iuris Ciuilis, dicitur Codex, continet nouem libros in quibus habentur Constitutiones, & Rescripta Imperatorum. nam Prima pars tribus Digestorum voluminibus contenta habet Responſa veterum Iurifconsultorum, quæ Imperatorum nutu, & voluntate, legis auctoritatem obtinuerunt. Tertia Pars dicitur volumen, quod quatuor partibus constat, Institutionibus nempe Iustiniani Imperatoris; tribus libris Codicis, videlicet decimo, vndecimo, & duodecimo; nam reliquos nouem continet Codex, & Authenticis constitutionibus eiusdem Iustiniani Imperatoris, & libro Feudorum.

Allegatur autem Ius Ciuile septem modis. Primo, si quis ex argentijs, §. i. ff. De edendo. & significatur, eam legem esse in aliquo, ex quinquaginta libris Digestorum, hoc est, in lege, quæ incipit: si quis ex argentijs. §. i. in titulo de edendo. Secundo modo: Minime. C. de Episc. audien. hoc est, in I. Cuius initium est, Minime, in Codice, titulo De Episcopali audientia. Tertio modo: C. de Agriculis, & Censibus. Cum scimus, lib. 11. & significatur, eam legem non esse in noue libris Codicis, sed in vno ex tribus libris, qui habentur in volumine, in quo Institutiones Iustiniani, & Authenticæ continentur. Quarto modo: Authent. statuimus. C. de Episc. & Cleric. hoc est, in lege, cuius initium est, statuimus, in Codice, titulo de Episcopis, & Clericis. Quinto: Authent. de Lenis. §. Sancimus, hoc est, in Authent. de Lenonibus. §. Sancimus. Sexto modo: In lib. Feud. de prohibita Feud. alie. c. vel l. Quoniam, hoc est: In capite, vel lege, quæ incipit, Quoniam in libro Feudorum, Titulo De prohibita feudi alienatione. Septimo, Iustin. de re. diu. §. Itæ ea, hoc est, in Institutionibus Iustiniani, Titulo De rerum diuisione, §. Item ea.

IOANNIS AZO-
RII LORCITANI, E SO-
CIBETATE IESV,
INSTITVTIO
NVM MORALIVM,
LIBER VI.
De lege Naturali, Diuina veteri,
& Noua.

CAPVT PRIMVM.

De Lege Naturali.

PRIMO queritur, Quidnam sit lex naturalis? quod est querere, An lex naturalis sit habitus mentis, an rationis actus? Respondeo cum S. Tho. 1. 2. q. 94. Gabr. 3. d. 37.

q. 1. 1. Richard. 3. dist. 37. art. 1. q. 1. Sor. lib. 1. de insti.

q. 4. art. 1. non esse habitum mentis, sed actum: quia est quedam rectæ rationis præscriptio, qua quid agendum, quid fugiendum, præscribitur, nõ qualitas ex actibus sæpius repetitis comparata. Sed sciendum est, apud Theologos legem naturalem aliquando dici naturale rectæ rationis lumen, quod semper quasi habitu ostendit, quæ sunt agenda, quæ fugienda, & est ipsa hominis ratio, qua bona, & mala perspicimus, & iudicamus: aliquando lex naturalis vocatur tota communitio eorum signorum, siue imaginum in mente impressarum, quibus etiam quasi habitu agenda, & cauenda discernimus, & sunt species, & imagines referentes res bonas, & malas, agendas, vel fugiendas: aliquando lex naturalis est ipsum rectæ rationis præscriptum, siue iustum. obijcies legem naturalem nec obliuione deleri, nec vetustate temporis extingui, nec per peccatum auferri, nec vnquam animo euelli; ergo huiusmodi lex nõ est actus. Respondeo, ideo legem naturæ nunquam aboleri, quia manent eius in mente semina, & principia: eiusmodi autem principia non tantum sunt simulachra, & imagines rerum agendarum, fugiendarumque, hæc enim licet post actus maneat in nostris mentibus impressa, at tamen vt primum natifumus, vna cum ipsa natura legem naturalem hausimus, & accepimus, quia sunt in nobis insita huiusmodi legis semina, nimirum ipsa mentis ratio, quæ sine vilo externi doctoris magisterio perspicit, quid sit faciendum, quid sit eligendum, quid cauendum, quid amplectendum & sequendum: & hoc est, naturale rectæ rationis lumen, quod semper manet, quamuis aliqua ex parte obſcuratur, vt dicam inferius.

Secundo queritur, An lex naturalis lege humana tolli, restringi, aut minui possit? Iuris ciuilis, & canonici interpretum videtur esse sententia, legem naturæ, iure humano scripto posse aliquando tolli, aut ex parte restringi, contrahi, atque diminui. Inde probant, quia legis naturalis est, nemini auferre quod suum est; at leges ciuiles Vſurpationis, quam præscriptionem appellant, adimunt vero Domino, quod suum est: & tamen ex leges iure canonico sunt approbate. Secundo, Iuris naturalis est, ne innocente perimamus; at legibus ciuilibus constitutum est, vt secundum allegata, & probata reus in iudicio condænatur. Vnde fit, vt is, quæ iudex priuatum nouit esse innocentem, in iudicio tamen, quæ sunt allegata, & probata reum esse condænet, iustè non solùm pecuniaria pœna muldætur, sed etiã capite dænatur. Tertio, iure naturali parentes filijs aliméta debent, & legitimam bonorũ portionem: Eodem iure naturali filij debent parentes alere, & tamẽ ius ciuile videm⁹ sepe priuare filios, aut parètes legitima hereditatis portione, & debitis alimētis. Quarto, iure naturali quisq; nat⁹ est liber, & tamẽ legibus humanis aliqui serui redduntur, c. de Raptorib. 26. q. 1. Raptor foemina fit serua ipsius, vel parentũ, nisi velit se redimere: c. Ad liberandũ, c. 1. ita quorundã, de Indens, deferetes Saracenis arma, vel alia necessaria ad oppugnandos Christianos, sũt serui captiui. Quinto, t. lte S. Th. 2. 2. q. 10. 4. 10. Ecclesia habet ius & potestatem priuãdã Paganos nondum ad fidem, & religionẽ Christi cõuertos omni imperio, iure & domino q̄ habent in eos, qui sacro baptisate